

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

РОЗДІЛ І. МЕТОДИКА КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Арнаутова Л. В., Крещенко Л. В.

РАННЯ ДІАГНОСТИКА МОВНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗАТРИМКОЮ МОВНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Проблеми відставання в мовному розвитку дітей присвячені роботи багатьох дослідників, розроблені методики корекції даної патології, що застосовуються в педагогічній практиці. Проте, вихователі дошкільних установ відзначають, що кількість дітей, що мають порушення мовного розвитку тільки збільшується. Тому необхідна рання діагностика даної патології і своєчасна робота з сім'єю дитини раннього віку, які мають порушення розвитку в анамнезі.

Таким чином, проблема формування мови у дітей раннього віку залишається актуальною. [2]

Праці вчених з різних областей спеціальної педагогіки присвячені дослідженням формування мови у дітей у віці до трьох років, розроблені методи виявлення мовного недорозвинення, розроблені методики по формуванню мови в ранньому віці. Однак як і раніше в багатьох популярних виданнях і в розмовах між батьками зустрічається точка зору, що до трьох років відсутність мови є варіантом норми. Тому батьки часто не надають належного значення цим моментам в житті дитини і пускають розвиток мови свого малюка на самоплив. А неухвага до формування мови на ранніх етапах сприяє відставанню в розвитку мови і порушеннями в розвитку психічних функцій. Страждає пізнавальна активність дитини, що призводить до порушення спілкування, до недостатнього розвитку пам'яті, до проблем в прові емоцій і т.д. Всі ці параметри не досягають максимально можливого рівня розвитку, що характеризують цей вік. [4,5]

Оволодіння мовою в перші роки життя впливає на перебудову всіх психічних процесів малюка, на якісну зміну мислення, сприйняття, пам'яті, удосконалює всі види діяльності і соціалізацію дитини.

До шестирічного віку, тобто коли дитина йде в перший клас, у неї повинен бути сформований достатній рівень всіх сторін мови, і особливо, комунікативної і понятійної. Гарний розвиток мови, відповідні віку дитини, забезпечить їй подальше успішне навчання в школі.

Як відзначають педагоги дошкільних установ, якщо дитина не почала говорити до трьох років і розвивалася з відставанням у розвитку мови, то в старшому дошкільному віці у неї відзначається низький рівень спілкування з однолітками, дитина сором'язлива з погано вираженим емоційним фоном, страждає пам'ять. [3]

Таким чином, корекційна допомога в стимулюванні мовної активності дітей раннього віку з затримкою мовного розвитку є актуальною. Це може бути запорукою успішного формування компенсаторних механізмів, корекції

первинно порушених психічних і моторних функції, профілактики вторинних відхилень у розвитку.

Мета статті: розкрити необхідність ранньої діагностики мовної активності дітей із затримкою мовного розвитку на третьому році життя дитини.

Вклад основного матеріалу дослідження. У нашій роботі ми обстежили 7 дітей у віці 2-3 років із затримкою мовного розвитку.

Виявлення рівня мовної активності проводилася за наступними параметрами:

1) показники мовного розвитку:

- розвиток спілкування,
- стан активного словника,
- сформованість складової структури,
- наявність фрази;

2) показники розвитку предметних дій:

- цілеспрямовані предметні дії,
- співвідносні дії,
- цілеспрямовані гарматні дії,
- вміння використовувати допоміжні засоби;

3) показники пізнавального розвитку:

- вміння приймати завдання,
- виконання завдання,
- вміння навчатися в ході обстеження,
- вміння проявляти ставлення до результатів діяльності.

Рівень розвитку мови діагностувався двома методиками, які проводилися індивідуально з кожною дитиною.

Методика 1. «Діагностика мовного розвитку» (автори г.в. Пантюхіна, К. Л. Печора) комплексна, включає вербальні і невербальні діагностичні ситуації, а також спостереження.

Мета: виявлення рівня розвитку мови у дітей третього року життя.

Як стимульного матеріалу використовувалися предметні картинки, що враховують обстеження таких аспектів мовного розвитку, як вміння розуміти мову дорослого і актуальний стан фонематичного слуху і слухової уваги. Стан активної мови дитини спостерігалася в природній ситуації.

При обстеженні вміння дитини слухати програвалися ігрові вправи «Що звучить, вгадай», «Хто тебе покликав?». А також фонематичний слух перевірявся умінням впізнавати і розрізняти близькі за звучанням слова.

Методика 2. «Діагностика психічного розвитку дітей від народження до 3 років» (автори Е. о.Смирнова, Л. Н. Галігузова, Т. В. Єрмолова, С. Ю. Мещерякова). Діагностика комплексна, що включає вербальні і невербальні діагностичні ситуації, а також спостереження.

Мета: виявлення рівня спілкування і мови у дітей у віці 2-3 років.

Стимульний матеріал: предметні картинки.

Обстеження включало в себе три послідовні ігрові ситуації, які допомагали виявити бажаний дитиною вид діяльності (спілкування або предметна діяльність), розвиток активної і пасивної мови, рівень сформованого пізнавального спілкування [1].

Аналіз проведеного дослідження показав, що всі обстежувані діти мали низький рівень мовної активності, при цьому батьки не виявляли зацікавленість у розвитку мовлення дитини. Корекційна допомога цим дітям ні з боку вихователів дитячого садка, ні з боку вузьких фахівців не надавалася.

Виходячи з вищесказаного, виникає необхідність корекційно-педагогічної роботи з дітьми молодшої групи, що мають затримку мовного розвитку. При цьому особливу увагу необхідно приділити і роботі з батьками, визначити шляхи взаємодії з ними.

Висновки. Мовна патологія дітей дошкільного віку становить найбільшу кількість серед інших відхилень дітей з обмеженими можливостями здоров'я. Мовні спеціалізовані групи дитячого садка не в змозі надати логопедичну допомогу всім нужденним, тому що вони працюють з віковою категорією дітей від 4-5 років. У практичній роботі дитячих садків неохопленими корекційної допомогою залишаються діти раннього віку з мовною патологією, так як вони відвідують групи загальнорозвиваючої спрямованості.

У зв'язку з цим особливої актуальності починає набувати діагностика раннього мовного розвитку і комплексна своєчасна корекційно-педагогічна робота з сім'єю і дитиною раннього віку, які мають проблеми в розвитку. Необхідність максимально раннього надання комплексної допомоги сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, може служити одним з факторів, що дозволяє оптимізувати освітні можливості дитини.

Варто відзначити той факт, що рівень мовного розвитку маленьких дітей має великі індивідуальні відмінності за темпом і обсягом, тому проведення попереджувальної роботи в умовах дошкільного закладу, спрямованої на створення основи розвитку мови в цьому віці стає особливо актуальним.

У зв'язку з цим постає необхідність в розробці комплексних програм ранньої психолого-педагогічної корекції порушених функцій, які дозволили б вивести дитину з проблемним розвитком на рівень психофізичного розвитку, що дозволяє йому по можливості своєчасно влитися в середу дошкільного закладу.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В., Саприкіна О. В. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 408 с.
2. Кисличенко В. А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / В. А. Кисличенко. К., 2011. 20 с.

3. Лопатинська Н. А., Маковецька Н. В. Вчимося мови та розмови, або Українська разом з матусею. Запоріжжя: Просвіта, 1999. 336с.
4. Молошна І. А. Особливості розвитку лексико-граматичної сторони мовлення із загальним недорозвитком мовлення / І. А. Молошна, О. В. Ласточкіна // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : матеріали V Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (5 квітня 2016 року, м. Суми). Суми : ФОП Цьома С. П., 2016. С. 119–123.
5. Трофименко Л. І. Шляхи подолання загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку: монографія / Л. І. Трофименко. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 104 с.

Арнаутова Л. В., Лисенко І.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Постановка проблеми. Проблеми своєчасного виявлення розвиткових порушень у дітей та вибір оптимальних корекційно-розвиткових заходів щодо їх подолання є актуальними у сучасній логопедії і набувають великого значення в умовах активної соціальної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами. Суттєве збільшення кількості дітей різного віку, котрі мають порушення психофізичного, зокрема мовленнєвого розвитку, вимагає перегляду методів та форм виявлення, виховання та навчання зазначеної категорії дітей. Доцільним у таких умовах є об'єднання наукових пошуків у напрямі поглибленого вивчення загального, психічного і мовленнєвого розвитку дітей для створення ефективних умов їх усебічного розвитку з урахуванням індивідуальних, вікових та психофізіологічних особливостей, а також актуальних (зона актуального розвитку) та потенційних можливостей (зона найближчого розвитку) кожної дитини.

Корекційно-логопедична робота є складною комплексною педагогічною проблемою, яка має різні підходи, зміст і практику організації. Аналіз ситуації дозволяє констатувати, що вона в тому випадку є успішною і ефективною, якщо: побудована на принципі міждисциплінарності; проводиться в режимі інноваційної діяльності з постійним пошуком нових форм і методів; базується на творчих, нестандартних рішеннях, що дає можливість вирішувати завдання корекційного навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Інноваційні освітні технології характеризують загальну стратегію розвитку освіти в цілому та освітнього середовища зокрема. Основне призначення інноваційних освітніх технологій – прогнозування розвитку освітніх систем, їх проєктування, планування та визначення факторів, які відповідають освітнім цілям.

У спектрі розгляду теоретико-методологічних засад застосування інноваційних технологій в освіті здійснили аналіз наступні вчені: Л. Буркова,